

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Václava Novotného a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce **Ing. F. M., CSc.**, zast. Mgr. Annou Michalcovou, advokátkou se sídlem Praha 7, Antonínská 4/422, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, Praha 5, Křížová 25, o poskytnutí jednorázového příspěvku, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 10. 2003, č. j. 11 Ca 177/2003 – 17,

t a k t o :

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Zástupkyni žalobce Mgr. Anně Michalcové, advokátce se sídlem Praha 7, Antonínská 4/422, **se určuje** odměna ve výši 2000 Kč, náhrada hotových výdajů 150 Kč, celkem 2150 Kč, které ji budou proplaceny do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 29. 1. 2002, č. j. X Česká správa sociálního zabezpečení (dále žalovaná) přiznala žalobci na jeho žádost podle § 5 odst. 1 zák. č. 261/2001 Sb. jednorázovou peněžní částku 130 000 Kč. Své rozhodnutí odůvodnila tak, že žalobce podal žádost dne 22. 8. 2001 o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zák. č. 261/2001 Sb. z důvodu účasti v národním boji za osvobození v době od 1. 3. 1943 do 18. 1. 1945 a v tomto rozsahu také prokázal účast v národním boji za osvobození, a náleží mu tak jednorázová peněžní částka ve výši 120 000 Kč za jeden rok a 10 000 Kč za zbývajících deset měsíců.

Protože žalobce uplatnil i další druhy nároků podle zák. č. 261/2001 Sb. bude (bylo) o nich rozhodnuto samostatným rozhodnutím.

Proti rozhodnutí žalované ze dne 29. 1. 2002 podal žalobce u žalované České správy sociálního zabezpečení dne 27. 2. 2002 podání, v němž mimo jiné uvedl, že jeho odbojová činnost započala 1. 3. 1943 a trvala do zatčení 18. 1. 1945 a zatčením dne 19. 1. 1945 se stal politickým vězněm propuštěným z T. – M. p. dne 5. 5. 1945. Jeho odbojová aktivita za osvobození tedy celkem trvala od 1. 3. 1943 do 30. 4. 1945, což je celkem 26 měsíců. Pokud mu bylo přiznáno 130 000 Kč, je to o 4 000 Kč méně, než by činil podle § 5 odst. 1 předmětného zákona jeho nárok. V době věznění mu byla prokopnuta dozorcem noha v holenní kosti a v bérce a tím poškozeno zdraví, pro které se léta léčil a pro které mu nakonec v roce 1991 byla amputována noha. Žádá proto zohlednění svých zdravotních obtíží a odškodnění za ztrátu nohy.

Městský soud v Praze kasační stížností napadeným rozsudkem žalobu žalobce proti rozhodnutí žalované ze dne 29. 1. 2002 zamítl. Dospěl k závěru, že žalovaná přiznala žalobci jednorázovou peněžní částku ve výši 130 000 Kč podle ustanovení § 5 odst. 1 zák. č. 261/2001 Sb. za to, že byl v období od 1. 3. 1943 do 18. 1. 1945 účastníkem národního boje za osvobození. V průběhu řízení žalobce neprokázal, že by při této účasti v národním boji za osvobození, t. j. jako účastník domácího hnutí, utrpěl zranění. Toto sám ani netvrdil, sám uvedl, že ke zranění došlo při jeho věznění v T. v období od 19. 1. 1945 do 5. 5. 1945. Dle § 5 odst. 5 zák. č. 261/2001 Sb. lze zohlednit jen zranění, která žalobce utrpěl za podmínek stanovených v zák. č. 261/2001 Sb. To znamená, pokud by žalobce utrpěl takové zranění ve vlastnosti účastníka domácího hnutí, t. j. v době od 1. 3. 1943 do 18. 1. 1945. Tak tomu v daném případě nebylo. Navíc bylo třeba přihlížet k ustanovení § 5 odst. 1, 5, 6 citovaného zák. č. 261/2001 Sb. Podle Městského soudu v Praze dobu věznění žalobce od 19. 1. 1945 do 5. 5. 1945 je nutno považovat za dobu, kdy žalobce splňoval statut československého politického vězně podle ust. § 1 bod 1 písm. g) zák. č. 255/1946 Sb. Odškodnění těchto osob zák. č. 261/2001 Sb. neupravuje a proto podle tohoto zákona nebylo mu možné za období od 19. 1. 1945 do 5. 5. 1945 jednorázovou peněžní částku přiznat. Odškodnění těchto osob, tedy československých politických vězňů, upravuje zák. č. 217/1994 Sb., který rovněž stanoví podmínky, za nichž lze odškodnění přiznat.

Proti rozsudku Městského soudu v Praze podal kasační stížnost žalobce a uplatnil v ní důvody podle ust. § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Naplnění těchto důvodů spatřuje žalobce v tom, že Městský soud v Praze nesprávně dospěl k závěru, že žalobce neprokázal, že by při účasti v národním boji za osvobození utrpěl zranění, ani to netvrdil, když uvedl, že ke zranění došlo při jeho věznění v T. v období od 19. 1. 1945 do 5. 5. 1945. Žalobce tvrdí, že ke zranění, které bylo důvodem pro pozdější amputaci nohy došlo právě v průběhu věznění v T., t. j. v období od 19. 1. 1945 do 5. 5. 1945 a tudíž podle svého přesvědčení splňuje podmínky uvedené v § 5 odst. 5 zák. č. 261/2001 Sb. a toto zranění tedy lze zohlednit. Do současné doby nese následky krutých výsledků, při nichž byl vážně zdravotně poškozen. Má zato, že nebylo řádně přezkoumáno splnění zákonných podmínek pro přiznání jednorázové peněžní částky ani žalovanou ani soudem. Ust. § 2 odst. 1 zák. č. 261/2001 Sb. zmiňuje pojem „politický vězeň“. Politickým vězněm je ten, jehož věznění trvalo po dobu delší tří měsíců nebo v důsledku omezení svobody utrpěl vážnější újmu na zdraví anebo zemřel. Podrobněji řečeno za československého politického vězně se považuje ten, kdo byl v době mezi 15. 3. 1939 a 4. 5. 1945 omezen na osobní svobodě vězněním, internováním, odvečením nebo jinak pro protifašistickou bojovou nebo politickou činnost směřující přímo proti nacistickým nebo fašistickým okupantům, jejich pomahačům nebo zrádcům národa českého nebo

slovenského nebo z důvodů persekuce politické, národní, rasové nebo náboženské, trvalo-li omezení osobní svobody alespoň 3 měsíce, nebo sice dobu kratší, utrpěl-li však újmu na zdraví nebo na těle vážnějšího rázu nebo zemřel následkem omezení osobní svobody. Dále žalobce namítl, že žalovaná rozhodla jako orgán státní správy a v řízení tedy měla postupovat podle ustanovení zákona o správním řízení a vycházet ze spolehlivě zjištěného stavu věci. Správní orgán je povinen zjistit přesně a úplně skutečný stav věci a za tím účelem si opatřit potřebné podklady pro rozhodnutí. Není vázán jen návrhy účastníků řízení. V tomto řízení se uplatňuje především zásada materiální pravdy a zásada oficiality, není proto správné tvrzení, že žalobce neprokázal, že utrpěl zranění, jelikož zde platí civilistický princip břemene tvrzení a důkazního břemene a jejich procesní důsledky. Je povinností správního orgánu objasňovat sporné, pochybné nebo zpochybné skutečnosti také z vlastní iniciativy a vlastními prostředky. Kasační stížností se domáhal zrušení napadeného rozsudku Městského soudu v Praze a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhla její zamítnutí, neboť tvrzené zranění nohy žalobce neutrpěl v průběhu národního boje za osvobození na nějž se vztahuje zák. č. 261/2001 Sb.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadený rozsudek v rozsahu a z důvodů v kasační stížnosti uvedených (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.), když vady, které jsou uvedené v § 109 odst. 3 s. ř. s. neshledal a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Z obsahu správního spisu vyplývá, že žalobce podal žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zák. č. 261/2001 Sb. dne 22. 8. 2001 u Okresní správy sociálního zabezpečení Tábor. Nárok uplatnil jako účastník národního boje za osvobození a jako politický vězeň. Jako účastník národního boje za osvobození – účastník domácího hnutí uplatnil dobu od 1. 3. 1943 do 18. 1. 1945. Tuto dobu doložil osvědčením podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb., vydaném Federálním ministerstvem národní obrany č. j. 182451-38/1977-37 ze dne 28. 9. 1977, podle něhož žalobce je účastníkem národního boje za osvobození a způsob účasti na národním boji za osvobození a doba strávená ve vlastnosti účastníka národního boje za osvobození u něj je: účastník domácího hnutí od 1. 3. 1943 do 18. 1. 1945 a československý politický vězeň od 19. 1. 1945 do 5. 5. 1945. Nárok jako politický vězeň vězněný mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 žalobce uplatnil s odkazem na rozhodnutí Rtv 271/90 ze dne 21. 12. 1990. Podle žádosti o potvrzení doby vazby a doby výkonu trestu odnětí svobody ze dne 22. 8. 2001 založené ve správním spisu byl žalobce, podle vlastních údajů, ve výkonu trestu od 2. 7. 1952 do 8. 12. 1958. Žalovaná o žádosti žalobce na přiznání jednorázové peněžní částky podle zák. č. 261/2001 Sb. rozhodla jednak rozhodnutím ze dne 29. 1. 2002 č. 130321023, kterým mu přiznala jednorázovou peněžní částku podle § 5 odst. 1 zák. č. 261/2001 Sb. ve výši 130 000 Kč z důvodu jeho účasti v národním boji za osvobození – účastníka domácího hnutí v době od 1. 3. 1943 do 18. 1. 1945 a jednak rozhodnutím ze dne 16. 7. 2002 č. 130321023, kterým mu přiznala jednorázovou peněžní částku podle § 5 odst. 4 zák. č. 261/2001 Sb. ve výši 60 000 Kč z důvodů věznění z politických důvodů v době od 9. 7. 1952 do 9. 12. 1952. Žalobce napadl žalobou rozhodnutí žalované ze dne 29. 1. 2002 a toto rozhodnutí je předmětem přezkumné činnosti soudu.

Žalobce je přesvědčen, že částka mu přiznaná neodpovídá ustanovení zák. č. 261/2001 Sb. Má zato, že mu na základě jeho žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zák. č. 261/2001 Sb. mělo být zhodnoceno i poškození zdraví – nohy v únoru 1945 v T. – M. p. brutálním dozorcem, pro které se dlouhá léta léčil a nakonec v roce 1991 mu byla pravá noha amputována. Přesvědčení žalobce je však mylné.

Velmi důležitým krokem k nápravě křivd způsobených nacistickou persekucí je zák. č. 217/1994 Sb. o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické persekuce. Dne 22. 2. 2000 byl přijat zák. č. 39/2000 Sb. o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945. Tyto zákony splnily svůj účel, ale nepostihly všechny následky a důsledky persekuce, zejména u účastníků národního boje za osvobození na domácí půdě. Ve snaze narovnění vztahů mezi jednotlivými skupinami účastníků boje za osvobození, byl přijat i zákon č. 261/2001 Sb. o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zák. č. 39/2000 Sb. o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945. Při výkladu jednotlivých ustanovení zákonů, jimiž docházelo k nápravě křivd způsobených nacistickou persekucí, měl soud vždy na mysli skutečnost, že jde o aplikaci zákonů, jimiž se Česká republika snaží o odčinění příkoří a ocenění odvahy a statečnosti těch, kteří bojovali proti nacismu nebo jím byli poškozeni. Stejně tak zamýšlí i pokud jde o občany, na něž se vztahuje zák. č. 261/2001 Sb. v § 2, totiž politické vězně v období mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990.

Zák. č. 217/1994 Sb. o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické persekuce se vztahoval na postižené občany, kterými pro účely tohoto zákona byli občané, kteří jsou československými politickými vězni podle zvláštního zákona (§ 2 odst. 1 bod 5 zák. č. 255/1946 Sb.). Československým politickým vězněm je, kdo byl v době mezi 15. 3. 1939 a 4. 5. 1945 omezen na osobní svobodě vězněním, internováním, odvečením nebo jinak pro protifašistickou bojovou nebo politickou činnost směřující přímo proti nacistickým nebo fašistickým okupantům, jejich pomahačům nebo zrádcům národa českého nebo slovenského nebo z důvodu persekuce politické, národní, rasové nebo náboženské, trvalo-li omezení osobní svobody alespoň 3 měsíce, nebo sice dobu kratší, utrpěl-li však újmu na zdraví nebo na těle vážnějšího rázu nebo zemřel následkem omezení osobní svobody (§ 2 odst. 1 bod 5. zák. č. 255/1946 Sb.). Československým politickým vězněm byl žalobce v době od 19. 1. 1945 do 5. 5. 1945, podle osvědčení vydaného mu podle § 8 zák. č. 255/1946 Sb. ze dne 28. 9. 1977 založeného ve správním spisu. Za tuto dobu mu vznikl nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zák. č. 217/1994 Sb. Z obsahu správního spisu také vyplývá, že žalobce nárok podle zák. č. 217/1994 Sb. uplatnil za dobu od 19. 1. 1945 do 5. 5. 1945, t. j. celkem za 107 dnů a byla mu přiznána částka 9200 Kč. Poškození zdraví – pravé nohy, pro které se pak následně podle vlastního tvrzení řadu roků léčil a v roce 1991 podrobil amputaci této nohy, utrpěl žalobce ve vlastnosti účastníka národního boje za osvobození – československého politického vězně.

Zák. č. 261/2001 Sb. se vztahuje na jiné skupiny účastníků národního boje za osvobození, a to na ty, kteří splňují podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bodě 1 písm. c) až f), v bodě 2 a odst. 2 zák. č. 255/1946 Sb. Na žalobce se tento zákon vztahuje ze dvou jím uplatněných důvodů, jednak z důvodu účastníka národního boje za osvobození ve vlastnosti účastníka domácího hnutí v době od 1. 3. 1943 do 18. 1. 1945 a jednak jako politického vězně ve smyslu § 2 odst. 1 citovaného zákona, neboť zákon se vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zák. č. 119/1990 Sb. o soudní rehabilitaci nebo podle zák. č. 198/1993 Sb. V době od 1. 3. 1943 do 18. 1. 1945, kterou má žalobce osvědčenu jako účastník národního boje za osvobození – účastník domácího hnutí, žalobce zranění pravé nohy neutrpěl, sám to ani netvrdí. Na žalobce se proto nevztahuje ust. § 5 odst. 5 zák.

č. 261/2001 Sb., protože skutečně neprokázal, že při národním boji za osvobození (ve vlastnosti účastníka národního boje za osvobození – účastníka domácího hnutí v době od 1. 3. 1943 do 18. 1. 1945) byl zraněn a v důsledku tohoto zranění mu byl přiznán plný invalidní důchod, částečný důchod, invalidní důchod nebo přídavek k důchodu. Správný je závěr Městského soudu v Praze pokud uvádí, že i kdyby se citovaný odst. 5 na žalobce vztahoval, pak existuje ještě odst. 6, podle něhož se odst. 5 uplatní jen tehdy, není-li pro žalobce výhodnější částka podle odst. 1 § 5 zák. č. 261/2001 Sb., což v daném případě výhodnější byla. Protože zák. č. 261/2001 Sb. v § 1 a v § 2 přesně určuje na koho se tento zákon vztahuje, nelze ust. § 5 odst. 5 tohoto zákona vykládat volně tak, že se vztahuje na kteréhokoliv účastníka národního boje za osvobození. Závěry žalované i Městského soudu v Praze jsou správné. V řízení před žalovanou jako správním orgánem nebyla porušena ustanovení o správním řízení, žalovaná vycházela ze spolehlivého stavu věci, pro rozhodnutí měla potřebné podklady.

Z důvodů v tomto rozhodnutí uvedených Nejvyšší správní soud kasační stížnost žalobce jako nedůvodnou zamítl podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s.

V řízení o kasační stížnosti měla úspěch žalovaná a měla by proto nárok na náhradu nákladů řízení podle ust. § 60 odst. 1 za použití ust. § 120 s. ř. s. Protože žalovaná náklady řízení neúčtovala a podle obsahu spisu jí ani prokazatelné náklady nevznikly, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, jak je ve výroku rozhodnutí uvedeno.

Žalobci byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupce – advokát. Podle § 35 odst. 7 s. ř. s. odměnu za zastupování a hotové výdaje platí v tomto případě stát. Zástupci žalobce přísluší odměna za zastupování za dva úkony á 1000 Kč / § 9 odst. 3, § 7, § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhl. č. 177/1996 Sb./ a 2x režijní paušál 75 Kč /§ 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb./, tedy celkem 2150 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. 1. 2005

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu